

CRNA GORA
Ministarstvo za ljudska i
manjinska prava

Adresa: Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 130
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 234 193
fax: +382 20 234 198
www.minmanj.gov.me

**KOMENTARI NA TREĆE MIŠLJENJE SAVJETODAVNOG KOMITETA OKVIRNE
KONVENCIJE ZA ZAŠTITU NACIONALNIH MANJINA**

Jul, 2019. godina

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava kao institucija koja je koordinira izradom Trećeg Izvještaja vezano za sprovođenje Okvirne Konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, pozdravlja mišljenje koje je dao Savjetodavni Komitet i raduje nas konstruktivan duh saradnje koji smo imali u proteklom periodu, a posebno uoči pripreme Trećeg Mišljenja vezano za sprovođenje Okvirne Konvencije za zaštitu nacionalnih manjina.

Crna Gora uvažava rad Komiteta Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina i Komiteta eksperata Evropske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima, jer su preporuke ovog tijela svakako jedan od mehanizama za unaprijeđenje stanja u ovoj oblasti na terenu.

Poštovanje i unaprijeđenje oblasti ljudskih prava, a posebno prava manjina, za nas predstavlja kontinuirani proces, kome ćemo i ubuduće biti posvećeni i unaprijed se radujemo nastavku konstruktivnog dijaloga i ostajemo otvoreni za saradnju sa Komitetom Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina i drugim tijelima Savjeta Evrope.

U nastavku se nalaze određene ispravke i komentari institucija na Treće mišljenje Savjetodavnog Komiteta Okvirne Konvencije za zaštitu nacionalnih manjina:

11.(Ministarstvo za ljudska i manjinska prava)

Zakon o zabrani diskriminacije upravo kroz član 2 prepoznaje između ostalih i kao osnov diskriminacije“ vezi sa nekim manjinskim narodom ili manjinskom nacionalnom zajednicom” te kroz oblasti koje su uređene Zakonom se prepoznaje i navedeni osnov diskriminacije.

Sa svega navedenog, može se utvrditi da je diskriminacije pripadnika manjina i manjinskih nacionalnih zajednica prepoznata kroz zakon i sankcionisana u svim oblasti koje Zakon uređuje.

36.(Ministarstvo Pravde)

Zakonom o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore ("Sl. list CG", br. 44/17) izvršena je izmjena člana 42a KZCG- Posebna okolnost za odmjeravanje kazne za krivično djelo učinjeno iz mržnje.

47.a) (Ministarstvo unutrašnjih poslova)

U odnosu na tačku br 47 i 48 dokumenta ističemo da su navedene tačke kontradiktorene jer na osnovu tačke 47 proizilazi da se radi o državljanima Republike Srbije, dok se preporuka iz tačke 48 odnosi na lica bez državljanstva.

b) (Ministarstvo unutrašnjih poslova)

Smatramo da je riječ o licima koja ne mogu biti izložena od rizika apatridije, jer je **u tački br. 47** navedeno, da ta lica imaju problem u dobijanju putnih isprava Republike Srbije i konstatovano da ista imaju državljanstvo Republike Srbije, pa Crna Gora nema mogućnost da utiče i da se miješa u procedure koje su propisane za izdavanja i dobijanja putnih isprava u drugoj državi. Prema Zakonu o strancima("Sl.list CG", br.12/18 i 3/19), da bi stranac ostvario jednu od vrsta boravka u Crnoj Gori (privremeni boravak ili stalni boravak), mora, između ostalih dokaza, da ima važeću putnu ispravu države porijekla.

Shodno navedenom, lica rođena u republikama bivše FNRJ, SFRJ, SRJ i SCG, nemaju mogućnosti da budu lica bez državljanstva ili da njihova djeca ne stiču državljanstvo po

porijeklu roditelja, s obzirom na pravnu regulativu o državljanstvu republika, odnosno saveznom državljanstvu koja je važila.

Što se tiče uslova za sticanje crnogorskog državljanstva oni su propisani Zakonom o crnogorskom državljanstvu („Sl.list CG. br. 13/08,40/10,28/11,46/11 i 20/14) i važe bez izuzetaka, za sve podnosiocje zahtjeva za sticanje crnogorskog državljanstva po nekom od propisanih osnova, isključuje diskriminaciju po bilo kom osnovu (polu, vjeri, rasi, boji kože ili nacionalanom i etničkom porijeklu), sa ugrađenim principom da treba da se apatridija izbjegava. Takođe, ovaj zakon obezbjeđuje ravnopravnost među njenim državljanima, nezavisno da li su crnogorsko državljanstvo stekli porijeklom ili prijemom.

48.(Ministarstvo unutrašnjih poslova)

U preporuci broj 48 Savjetodavni odbor poziva vlast da nađe rješenje, uključujući i diplomatske kanale, kako bi se osabama bez državljanstva osigurao odgovarajući pravni status koji bi im omogućio pristup njihovim pravima.

U vezi sa preporukom ističemo da je utvrđivanje statusa i izdavanje putne isprave za lica bez državljanstva regulisano odredbama čl. 59 i 60 Zakona o strancima, kojim odredbama je propisano da Ministarstvo unutrašnjih poslova licima za koja se u sprovedenom postupku utvrdi da su lica bez državljanstva, na lični zahtjev izdaje putnu ispravu za lica bez državljanstva, sa rokom važenja od jedne godine.

Na osnovu izdate putne isprave licima bez državljanstva može se izdati dozvola za privremeni boravak ako ima sredstva za izdržavanje, obezbijeden smještaj, i zdravstveno osiguranje i nije mu izrečena zabrana ulaska i boravka u Crnoj Gori, pod uslovom da je u Crnoj Gori faktički boravio najmanje tri godine prije podnošenja zahtjeva i da u Crnoj Gori namjerava da nastavi boravak. Napominjemo da nakon pet godina odobrenog privremenog boravka stranac stiče pravo na stalni boravak.

59.(Ministarstvo unutrašnjih poslova)

Od ukupno 145 lica koje je UNHCR identifikovao kao lica koja su u riziku od apatridije, želimo da Vas upoznamo da je u međuvremenu, utvrđeno da je 50 lica posjeduju državljanstvo druge države, da je jedno lice preminulo, da je jednom licu izdata putna isprava za lica bez državljanstva, da je za jedno lice postupak za izdavanje putne isprave za lica bez državljanstva u toku, da je za dva lica postupak za prijem u crnogorsko državljanstvo u toku, da je za 12 lica pokrenut vanparnični postupak za utvrđivanje mjesta i vremena rođenja na teritoriji Crne Gore, za 10 lica je potreban upis u registre rođenih u državi porijekla, kako bi predali zahtjeve za prijem u crnogorsko državljanstvo (jedan od roditelja je crnogorski državljanin), da za 11 lica je potrebno pokrenut postupak za upis u Registre državljana R.Srbije/R.Kosovo (jedan od roditelja je državljinin te države),da se 13 lica nalaze na spisku mobilnog tima MUP-a Kosovo i da za 45 lica je potrebno pokrenut vanparnični postupak za utvrđivanje mjesta i vremena rođenja na teritoriji Crne Gore.

62.(Ministarstvo unutrašnjih poslova)

Napominjemo, da je MUP za 56 lica sa pomenutog spiska, pokrenuo postupak terenskih provjera, kako bi utvrdio da li se ista nalaze u Crnoj Gori, gdje će nakon izvršenih terenske provjere boravka upoznati ta lica kako i na koji način da riješe svoj status i u vezi sa tim, a u skladu sa važećim materijalnim propisima, da podnesu odgovarajuće zahtjeve.

Imajući u vidu navedeno, obzirom da se UNHCR preko Pravnog Centra bavi terenskim radom i pružanjem pomoći ovim licima da podnesu zahtjev za naknadni upis u registar rođenih, pozivamo ih da indentifikuju ova lica.

Ministarstvo unutrašnjih poslova je posvećeno da u svakoj konkretnoj situaciji koja se identifikuje, pruži pomoć u rješavanju statusnih pitanja građana, a posebno kada je u pitanju naknadi upis u registre rođenih.

65. (Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava)

Fond je ponovo uspostavljen 2017. godine (Izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama), finansira se iz budžeta Crne Gore sa najmanje 0,15% od tekućeg budžeta (oko jedan milion eura), i iz drugih izvora, u skladu sa zakonom.

Fond je, uglavnom, raspisivao javne konkurse dva puta godišnje, dok sa novim pravilima o upravljanju i radu Fonda, nije propisan broj godišnjih javnih poziva.

Komisija za vrednovanje, koju čini sedam nezavisnih stručnjaka koje imenuje Skupština Crne Gore, za ove prijave utvrđuje ispunjenost uslova javnog konkursa, vrši vrednovanje, utvrđuje rang listu i utvrđuje prijedlog za raspodjelu sredstava, na osnovu kojeg direktor Fonda donosi odluku o finansiranju.

66. (Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava)

Srpskoj manjini je odobreno najviše sredstava, muslimanska, bošnjačka, albanska i hrvatska manjina dobile su između 10% i 17% sredstava, a romska manjina dobila je po 10% u oba ciklusa.

Interkulturni projekti dobili su oko 36% sredstava, što je značajno povećanje od 2017. kada su primili oko 4%. Projekti koji se odnose na muslimansku i albansku manjinu dobili su oko 3% i 9% sredstava, a srpska manjina je primila najmanje. Projekti romske manjine dobili su oko 8% od raspoloživih sredstava, a hrvatska manjina 11%.

Fus nota br. 56

Srbi: oko jedne trećine ili oko 292.000 EUR, Roma: oko 97.500 EUR; Hrvati: oko 97.000 EUR

Fusnota br. 57

Muslimani, Albanci, Bošnjaci: oko 125 000 do 170 000 EUR (Muslimani oko 126.000 EUR, Albanci oko 157.000 EUR, Bošnjaci oko 168.000 EUR)

Fus nota br. 58

Romi: 97.400 EUR ili 10%

Fus nota br. 59

Bošnjaci: 28% ili oko 212 000 EUR.

Fus nota br. 60

Međukulturalni projekti 2018: približno 273 000 EUR; 2017: 36 000 EUR otprilike.

Fusnota br. 61

Srbi: 5% ili oko 39 000 EUR

Fusnota br. 62

Romi: oko 57 000 EUR; Hrvati: oko 83 000 EUR.

68.(Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava)

U 2018. godini Fond je distribuirao oko 755.000 EUR (opredjeljena sredstva za finansiranje projekata su iznosila oko 983 000 EUR, razlika je vraćena Budžetu Crne Gore jer je Komisija za vrednovanje procjenila da je nedovoljan broj projekata (od onih koji su zadovoljili formalno-pravne uslove) zaslužio da kvalitetom bude finansijski podržan, te su odbijeni sa nedovoljnim brojem bodova. Prosječan iznos finansijske podrške Fonda projektima u 2018. godini iznosi 7.800 EUR.)

73. (Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava)

fusnota Tačka 68.

U 2018. godini Fond je distribuirao oko 755.000 EUR

75.(Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava)

U vezi sa tačkom 75, tačkom 188 i preporukom br. 4, gdje se konstatuje da bi projektni izvještaji i evaluacije trebali biti dostupni javnosti, molim da se negdje doda da se, od kraja 2015. godine, na <http://www.fzm.me/v/index.php/izvjestaji> mogu vidjeti podaci o uspješnosti realizacije projekata i ocjeni narativnih i finansijskih izvještaja, za sve korisnike sredstava Fonda od njegovog osnivanja.

86.(Ministarstvo Kulture)

U Nacrt novog Zakona o medijima i Zakona o audiovizuelnim medijskim uslugama uvrštene su ove preporuke i nadležnost za monitoring i sankcionisanje data je nezavisnom regulatoru Agenciji za elektronske medije. Što se tiče štampanih medija govor mržnje je u nadležnosti samoregulatornih tijela koja prate poštovanje kodeksa novinara.

94 – 97 (Ministarstvo za ljudska i manjinska prava)

Vlada je na 121. sjednici, koja je održana 16. maja o.g., utvrdila Predlog zakona o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja i pravnom položaju vjerskih zajednica. Riječ je o veoma značajnom pravnom aktu, kojim se utvrđuju važna pitanja kulturnog identiteta građanske Crne Gore.

Garantuje se sloboda svakom građaninu Crne Gore da pripada ili ne pripada nekoj vjerskoj zajednici, utvrđuje se vlasništvo države nad kulturnim blagom koje je država sticala i gradila kroz vjekove i obezbjeđuje se da zakon važi ravnopravno i jednako za sve vjerske zajednice.

Predlog zakona koji je Vlada 16. maja o.g. utvrdila usaglašen je sa najvišim međunarodnim standardima, počev od konvencija Ujedinjenih nacija u ovoj oblasti, preko Evropske konvencije o ljudskim pravima sa pratećom praksom Evropskog suda za ljudska prava, do Smjernica Venecijanske komisije i OEBS/ODIHR-a iz 2004. i 2014. godine.

Riječ je o veoma liberalnom zakonu, koji obezbjeđuje najviši stepen slobode misli, savjesti i vjeroispovjesti i značajno viši stepen prava i sloboda nego bilo koji takav zakon u našem okruženju.

Ovim zakonom država garantuje pravo svakom građaninu Crne Gore da, po sopstvenoj savjesti pripada ili ne pripada određenoj vjerskoj zajednici. Dakle, država štiti i one koji su vjernici, dajući im široku slobodu da ispoljavaju svoje pravo na vjeru, jednako kao i one koji to nijesu, kojima takođe garantuje pravo da ne budu vjernici. Iz ovog zakona jasno proizilazi da u građanskoj Crnoj Gori ne postoji državna religija.

Ovim propisom po prvi put u Crnoj Gori reguliše se niz važnih pitanja. Jedno od tih pitanja jeste pitanje područja primjene zakona. Zakonom se jasno utvrđuje dokle dosežu prava i obaveze vjerskih zajednica. Neće, dakle, biti moguće da bilo koja vjerska zajednica funkcioniše i uživa prava na teritoriji Crne Gore, a da pri tome ostane izvan domašaja zakona države Crne Gore.

Takođe, reguliše se procedura registracije, odnosno evidencije vjerskih zajednica. Međunarodni pravni standard nalaže državi da dozvoli vjersko djelovanje i vjerskim zajednicama koje nijesu registrovane.

Zato je stvar slobodne volje vjerske zajednice, da li će se registrovati ili neće. Međutim, ona vjerska zajednica koja ne želi da se registruje, a date su joj sve mogućnosti da to učini, neće imati isti status kao što to imaju one vjerske zajednice koje se svojom slobodno izraženom voljom registruju. Dakle, i neregistrovane vjerske zajednice mogu da djeluju, ali poreske olakšice se na takve neregistrovane zajednice ne mogu odnositi.

Zatim, ovim zakonom se na jasan i transparentan način rješava pitanje državne imovine. Svi vjerski objekti koji su bili imovina države Crne Gore prije gubitka njene nezavisnosti i pripajanja Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca 1918. godine, a koji kasnije nijesu na odgovarajući pravni način prešli u svojinu neke vjerske zajednice biće prepoznati kao državna imovina. Međutim, ako neka vjerska zajednica raspolaže dokazima da je na osnovu nekad ili danas važećih propisa postala vlasnik neke imovine država će to priznati i poštovati. Tamo gdje takvih dokaza nema, već je riječ o imovini koju je stvarala i sticala država Crna Gora i koja predstavlja kulturnu baštinu svih njenih građana, takva imovina će kao kulturno blago biti upisana kao državna svojina Crne Gore.

Najzad, zakonom se reguliše pitanje vjerskog obrazovanja. Vjerske zajednice će moći da osnivaju škole svih nivoa obrazovanja, osim osnovne škole. Vlada smatra da na tom nivou djeca od 6 godina ne trebaju da se dijele, da u državnim školama sva djeca trebaju da prate isti nastavni program, polazeći od činjenice da je osnovna škola po Ustavu i zakonu obavezna, pa je obaveza države kao zakonodavca da to pitanje na ovaj način i uredi. Vlada se nije složila ni sa zahtjevima da se u državnim školama uvede vjeronauka. Vjeronauka je slobodna, slobodno je izučavanje vjere na svim nivoima, ali je stav Vlade da tome ne treba da bude mjesta u državnim školama. I one države iz našeg okruženja koje su pokušale uvođenje vjeronauke u državnim školama nijesu se slavno provele i ne mogu se pohvaliti da je to iskustvo unaprijedilo kvalitet javnog obrazovanja ili društvenog jedinstva, tolerancije i

sklada. Ovim se nimalo ne sužava pravo roditelja da obrazuju svoju djecu u skladu sa svojim vjerskim ili drugim uvjerenjima.

Dakle, utvrđujući predlog ovog zakonskog teksta, Vlada ispunjava svoju ustavnu i međunarodno-pravnu, a u jednom smislu i istorijsku obavezu, da pitanja slobode vjeroispovijesti u Crnoj Gori uredi modernim zakonom, po najvišim međunarodnim standardima.

Ovaj predlog zakona garantuje svakom građaninu Crne Gore slobodu da, po sopstvenoj savjesti, bude ili ne bude vjernik bilo koje vjeroispovijesti, pri čemu država štiti imovinu i kulturno blago koje pripada svim građanima i obezbjeđuje da zakoni Crne Gore jednako važe za sve, na čitavoj teritoriji naše države.

S obzirom na važnost ovog pravnog dokumenta, koji definira značajno pitanje kulturnog identiteta crnogorskih građana, i njegovo usklađivanje s najvišim međunarodnim standardima, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je pozvalo članove Venecijanske komisije da posjete Crnu Goru.

Posjeta Venecijanske komisije Crnoj Gori je bila prilika za predstavljanje Predloga zakona i razmjenu mišljenja o toj temi s relevantnim sugovornicima. Takođe, Ministarstvo je pozvalo Venecijansku komisiju da dostavi mišljenje o Predlogu zakona o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenjima i pravnom statusu vjerskih zajednica, što je Venecijanska komisija učinila.

Usvajanje mišljenja Venecijanske komisije na 119. Plenarnoj sjednici Venecijanske komisije, koja je održana 21. i 22. juna 2019. godine, je samo prvi korak u proceduri donošenja i usvajanja Predloga zakona o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja i pravnom položaju vjerskih zajednica u Skupštini Crne Gore.

102.(Ministarstvo kulture)

U Nacrtu zakona o medijima je ustanovljen Fond za pluralizam i raznovrsnost medija. Pristup Fondu će imati komercijalni i neprofitni mediji. Sredstva će se dodjeljivati putem projektnog finansiranja a namijenjena su za javne usluge odnosno sadržaje od javnog interesa u ovim medijima.

103.(Ministarstvo kulture)

Održivost javnih servisa definisana je važećim zakonom o elektronskim medijima koji propisuje da osnovači javnih emitera-lokalne samouprave po ugovoru finansiraju javne usluge javnih emitera. Među ovim uslugama su i obavezni sadržaji na jezicima manjina.

105.(Ministarstvo kulture)

U Nacrtu zakona o medijima odredbe koje se odnose na ispravku i odgovor proširene su u skladu sa preporukama SE i analize medijskog sektora u Crnoj Gori (JUFREX). Predviđeno je i da se kredibilna samoregulatorna tijela finansiraju iz Fonda za pluralizam i raznovrsnost medija i time obezbijedi njihova održavost, kako bi osigurala poštovanje standarda.